

Nacionālajai elektronisko plašsaziņas līdzekļu padomei

Neatkarīgo producentu grupas „Studijas 3KM” TV raidījumu sērijas

Sajūti LATGALI

izvērtējums (jūlijs, augusts)

Izvērtēšanai piedāvātais materiāls ir publiskajā diskursā esošu aktuālo jautājumu oriģināls skatījums. Savulaik prof. Dagmāra Beitnere monogrāfijā „Mēs zemnieku tauta?” (Rīga, 2012) aktualizēja jautājumu, kas droši vien ir aktuāls katram Latvijas iedzīvotājam.

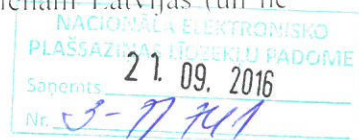
Studijas 3KM mākslinieki ar dziļu interesi, neviltotu tautmīlību un, vienlaikus, ar oriģinālu un radošu pieeju videotekstos mērķtiecīgi turpina apzināt Latvijas reģionu bagātību, kas slēpjas to iedzīvotājos. Autori konceptuāli aizpilda tematiskās lakūnas un savā darbībā spēj apvienot augstu profesionālu meistarību ar potenciālās auditorijas interesēm. Apvienojot laikmetīgus izaicinājumus un nemateriālo mantojumu, skatītājiem tiek piedāvāts **sajust** Latgales reģiona īpašo šarmu un *telpas garšu*.

Neatkarīgo producentu grupa **Studija 3KM** ir atpazīstama ne tikai Latgales telpā, bet arī Latvijā. Veidotie raidījumi konstruē *atmiņu vietas (Lieux de Mémoire)* Pjēra Norā (*Pierre Nora*) izpratnē, respektīvi – *atmiņu vietas* ir telpa, indivīdi vai darbība kolektīvajā atmiņā, kur kristalizējas emocionālā piederība, kas liek apzināties piederību vēsturiskajai kontinuitātei (sīkāk sk.: Pierre Nora (1989), *Between Memory and History: Les Lieux de Mémoire*, Representations, No. 26, Special Issue: Memory and Counter-Memory (Spring, 1989).

Nepārprotami, izvēlētais raidījuma formāts nerada nekādus jautājumus, jo veidotājiem izdevās apvienot sižetu dinamiskumu ar īpašo, Latgalei raksturīgo dzīves ritmu. Vienlaikus saprotams, ka raidījumu varoņi, būdami iepriekš brīdināti par intervijām, attiecīgi sagatavojas, taču sižetos viņi izskatās dabiski un *nesamāksloti*. Īpaši ir jāatzīmē operatora darbu, kas ar savu veikumu spēj fokusēt skatītāja uzmanību uz šķietami niansētajiem akcentiem, tieši kuros ir slēpts galvenais sižeta vēstījums.

Par veidoto raidījumu nozīmību liecina arī oriģinālu apmeklējumu skaits tīmekļa vietnē <https://www.youtube.com>, kas šobrīd gan nav visai ievērojams (reklāmas neesamības dēļ), taču salīdzinājumā ar citiem Latvijas producentu darbiem ir pietiekošs, lai secinātu par recenzējamā materiāla aktualitāti sabiedrībā. Domājams, ka, piedāvājot sižetu TV apraidei, interesentu skaits būs ievērojams.

Sižetu potenciālā auditorija ir visai plaša, jo skartie jautājumi – jaunieši, reliģija, dziedzniecība u.c. – attieko pasaules kopainu un var būt interesanti ikvienam Latvijas (un ne

tikai) iedzīvotājam. Gribētos uzsvērt, ka materiāli viennozīmīgi var būt interesanti ne tikai Latgales vai Latvijas iedzīvotājiem, bet arī citu valstu pilsoņiem tie var palīdzēt labāk saprast (*sajust*) Latgali Latvijā un tās bagātības.

Īpaši pozitīvi ir vērtējams redaktora darbs. Līdztekus tam, filmēšanas laikā bija iespējama kontrolējamā improvizācija, kas ievērojami uzlaboja satura kvalitāti. Tikai īsts profesionālis spēj saskatīt unikalitāti šķietamajā ikdienišķumā, nezināmo – zināmajā un, atraujoties no sabiedriskā diskursa klišejām, izveidot tekstu, kas, domājams, arī tā varoņiem būs sevis atklājums. Izvēlētais sižetu laika formāts (27 min.) ļauj noturēt skatītāju interesi un uzmanību visa raidījuma garumā.

Nevar neatzīmēt arī oriģinālu muzikālo tekstu raidījumos (kas, kā saprotams, bija oriģināldarbs speciāli projektam), kas, līdz ar profesionālu skaņas režiju ievērojami bagātina filmu saturu, emocionāli akcentējot svarīgākus aspektus, aktualizējot konotācijas, atdalot tematiskus blokus katrā no raidījumiem.

Jau bija minēts, ka operatora (un arī montāžas) kvalitāte ir neapšaubāmi ļoti augstā līmenī, jo pat recenzentam, vērtējot materiālus, izveidojās īpaša (līdz)piederības un klātesamības *sajūta*, līdztekus vēlmei iesaistīties procesos. Izmantojot modernus filmēšanas līdzekļus un paņēmienus, sižetu veidotājiem izdevās pierādīt savu augsto kvalifikāciju. Attēla un skaņas dzidrums nerada jautājumus par tehnisko nodrošinājumu.

Raidījumu ciklā esošie sižeti tiek veidoti multilingvāli. Protams, tā ir esošās situācijas aktualizēšana, taču, domājams, ne visiem būs saprotami/uztverami teksti latgaliešu (augšzemnieku dialektā) vai krievu valodā. Līdz ar to raidījumu popularizēšanai ir nepieciešams tos titrēt literārajā latviešu valodā (kā tas bija izdarīts raidījumā *Romas katoļu baznīca Latgalē*, kur bija veikts profesionālais tulkojums no angļu valodas).

Neapšaubot veidotāju profesionalitāti, tomēr reizēm nav saprotams, kāpēc pie personorādēm titros ir visai specifiski apzīmēti *jaunietis* (piem., *Romas katoļu baznīca Latgalē*: 19.:40., 21:19, u.c.), kaut gan tas tāpat skatītājiem ir saprotams. Varbūt labāk būtu precizēt – *studējošais, mākslinieks...*

Interviju saturs, loģika un gaite nerada pamatotus pārmetumus, taču, vienlaikus, ir nepieciešams piestrādāt pie raidījumu vadītāja (Oskars B.) valodas fonētiskajām īpatnībām, kā arī, spriežot pēc ķermeņa valodas, viņš nejūtas pārliecināts.

Vērtējot katru no raidījumiem atsevišķi ir nepieciešams atzīmēt:]

- **Zaļie dziednieki** – nepārprotams ir raidījuma vēstījums un pilnā mērā ir vairāku teicēju stāsts par mūsdienu aktualitātēm – dziedniecības tradīcijām. Brīvā gaisotnē tiek

stāstīts par vienu no tautiskuma elementiem. Vienkāršā valodā – par sarežģītiem jautājumiem. Mums blakus esošie cilvēki vienlaikus ir attēloti kā harizmātiskas personības.

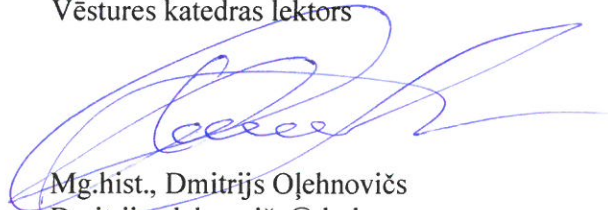
- **Aizkulises** – raidījums kas ikvienu neatstās bez uzmanības, jo kopš bērnības katram no mums bija vēlme tikt tur no kurienes arī sākās teātra brīnums. **Gors** ir ne tikai viens no laikmetīgajiem arhitektūras objektiem Latvijā, bet arī vieta kas pilnā mērā attaisno savu nosaukumu. Raidījuma laikā, pat neskatoties uz to ka mērķis bija pastāstīt par to kas notiek **aiz**, noslēpumainības elements paliek, kas šo vietu padara vēl par pievilcīgāku. Filma šķietami ir sadalīta divos blokos, bet redaktora spēja vietai piesaistīt arī cilvēkus pirmssvētku noskaņojumā, brīnumu gaidot. Pateicoties operatora darbam, skatītāji tiek iekļauti notikumos. Īpaši atzīmēšu arī Arņa S. darbu, kas, tikai viņam piemītošā manierē, būdams aiz kadra, spēj tikt pie skatītāja sirds.
- **Romas Katoļu Baznīca Latgalē** – raidījums, kas nevar nevienu atstāt vienaldzīgu. Baznīca, tiek parādīta nevis kā tikai vieta, bet tieši kā cilvēki, kuri to veido. Domājams (pat neskatoties uz augstāk esošu kritiku), raidījumu veidotāji spēja sasniegt visus definētos mērķus un, vienlaikus, aktualizēt arī skatītāju diskusiju, par baznīcas lomu un vietu mūsdienu pasaulē.
- **Jaunieši** – kas var būt aktuālāks. Tas ir ļoti optimistisks un, vienlaikus, reālistisks stāsts par cilvēkiem kas arī veidos mūsu nākotni. Dažādi cilvēki, dažādās vietās, kurus vieno dziļa un neviltota piederība Latgalei un Latvijai.
- **Netradicionālā saimniecība Latgalē** – par spīti stereotipiem par Latgali, ka *failed state*, autori spēja parādīt ne tikai konkrētas ģimenes veiksmes stāstu, bet arī lauzt priekšstatu, ka Robežniekos Latvija beidzas. Nē, Latvija Robežniekos tikai sākas un ekoloģiskā saimniecība, kurā sadzīvo truši ar zirgiem, strausi ar vjetnamiešu cūkām ir Latvijas seja, kur arī materializējās sauklis – Latvija var! **Studija 3KM** no jauna atklāja staītājjiem tik populāru Latgalē tūrisma objektu.
- **Mākslinieki** – pirms recenzēšanas bija priekšstats, ka autori izmantos tradicionālās iestrādes par māksliniekiem Latgalē. Bet, rezultāts ir pārsteidzošs! Trīs dažādi cilvēki, kurus vieno tieksme saprasts pasauli caur viņu darbiem, pat neskatoties uz to, ka viena varone ir ienācēja, skatītājiem veidojas Latgales *sajūta*.
- **Uzņēmēji Latgalē** – sabiedriskajā diskursā pašlaik tiek daudz diskutēts par *Latvijas Nokia* meklējumiem. Autori sniedz atbildes uz šo visai sarežģīto jautājumu – franču uzņēmējs izvēlējās Latgali lai izgatavotu mājas, sīkzemnieks, kas stādot ozolus, domā

par savu mazbērna nākotni, jo tikai pēc 85 gadiem būs iespēja tos pārdot un ģimene, kas savu *dzīvesziņu* ir atradusi lietišķajā mākslā veidojot unikālus mākslas priekšmetus no šķietami nederīgajiem materiāliem.

- *Neparastie cilvēki* – katrs cilvēks ir unikāls, taču šeit sižeta autori atrada ne tikai neparastus cilvēkus, bet cilvēkus provokatorus. Katrs teikums, katrs vārds liek aizdomāties par esošo un esamību. Autori, ar *camera lucida* precizitāti spēja atklāt jaunu pasauli. *Necenzēti uzskati* viennozīmīgi nevienu neatstās ārpus diskusijas ar sevi un sižeta varoņiem, bet, domājams, šis diskusijas galarezultātu var ilustrēt ar citāti no raidījuma – ...*man ir paveicies!*

Secinot ir nepieciešams atzīmēt, ka neatkarīgo producentu grupas *Studijas 3KM* TV veidotais raidījumu cikls *Sajūti Latgali* ir vērtīgs un oriģināls ieguldījums gan Latvijas kultūrtelpā, gan arī globālā perspektīvā. Darbs faktiski turpina un papildina sabiedrībā esošu diskursu – *bēgšana pie dabas*. Rezultātā raidījumam ir ne tikai izklaidējošais raksturs, bet arī didaktiska nozīme, un tas varētu tikt praktiski pielietots Latvijas iedzīvotāju dzīves kvalitātes uzlabošanā un sociālās, psiholoģiskās un garīgās veselības problēmu risināšanā. Līdz ar to aicinu NEPLP sniegt nepieciešamo atbalstu raidījumu turpmākajai producēšanai.

Daugavpils Universitātes
Sociālo zinātņu fakultātes prodekāns,
Vēstures katedras lektors

Mg.hist., Dmitrijs Olehnovičs
Dmitrijs.olehnovičs@du.lv
(+371)29153494